

РЕЦЕНЗИЯ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ – 1.2. ПЕДАГОГИКА

НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ – ТЕОРИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕТО И ДИДАКТИКА (НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА)

АВТОР: Лилия Стоянова Стоянова

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: ДОЦ. Д-Р ДИМИТЪР ДИМИТРОВ

РЕЦЕНЗЕНТ: ДОЦ. Д-Р РУМЯНА ЙОРДАНОВА ПАПАНЧЕВА, КАТЕДРА „МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО”, УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ”, ГР. БУРГАС.

Настоящата рецензия е разработена и представена съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България и Вътрешни правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

1. Общо представяне на труда

Представеният за рецензиране труд е с обем 222 стандартни страници основен текст – без приложенията. Структуриран е в увод, три глави, изводи, заключение, приноси и приложения на дисков носител. Към работата има списък с използвана литература (187 заглавия, от които 91 са на български, 18 – на чужд език, 44 – интернет източници и а останалите – на английски и 34 мултимедийни урока). Приложен е диск с приложения в електронен вид. Основният текст съдържа 173 фигури и диаграми и 15 таблици.

2. Анализ на дисертационния труд

Актуалност на тематиката

Безспорно темата на рецензирания труд е с подчертана актуалност и значимост. В работата се изследват и анализират два ключови за съвременния учебен процес, в частност и на процеса на обучение по математика, фактора – интерактивните методи на преподаване и учене и интегрирането на съвременни информационни технологии. Изтъкната е липсата на цялостна методика за интегриране на технологиите в обучението по математика в началното училище и нуждата от систематизиране в теоретичен и в практически смисъл на използваните подходи и софтуерни, и хардуерни технологии.

Значимостта на темата се аргументира от нуждата да се формулират насоки и правила за работа при интегриране на технологии, да се направи анализ на използваните към момента мултимедийни уроци, грешките, които се допускат, да се идентифицират подходящи за атакуване със средствата на технологиите теми и такива, при които тривиалната презентация би имала негативен ефект.

По структурата на труда

Трудът е много добре структуриран – с ясна логика на изложението и балансирано разпределение на текста. Направен е анализ на състоянието на проблема от нормативна и от методологическа гледна точка. Предложен е структурно-функционален модел за интерактивно

обучение по математика в трети клас и е изследван в теоретичен и практически аспект. Авторската разработка е изложена във втора глава на дисертацията, която е с най-голям обем и добра структура.

Направени са изводи, доказващи истинността на формулираната хипотеза.

По логиката на изследването

Формулировките на обекта, предмета, целта, изследователската теза, изследователските подходи и методи са описани подробно в уводната част на дисертационния труд.

Декларираният *обект на изследването* е интерактивното обучение по математика, свързано с развитието на интелектуални умения на учениците в трети клас. Обектът е правилно подбран и е съгласуван с останалите логически елементи от изследването.

Като *предмет на изследване* е определен процесът на прилагане на информационни технологии в обучението по математика в трети клас.

Целта на изследването е да се разработи модел на интерактивно обучение при интегриране на технологии в обучението по математика в началното училище, чрез който да се развият интелектуални умения на учениците.

Защитаваната в труда *изследователска теза* е, че целенасоченото и системно прилагане на информационните технологии в хода на интерактивното обучение по математика в трети клас ще създаде условия за формиране на интелектуални умения у учениците. Изяснени са използваните понятия – интерактивни методи, обема интелектуални умения – според актуалната към момента учебна програма по математика, в частност – за трети клас на началното училище.

Определените *задачи на изследването* са добре формулирани и са намерили адекватното си отражение в структурата и съдържанието на работата.

Използваните в изследването *подходи и методи* са класически за педагогическо изследване и с обоснован избор.

Експерименталната работа минава на 7 етапа в периода 2010 – 2012 г. Показателите на изследването са правилност, трайност, съзнателност, самостоятелност, гъвкавост и плътност и динамика на урока.

Стилът на изложението в целия материал е прецизен и професионален. Боравенето с литературните източници е коректно. Структурата на изследването е съобразена с поставените цели, обект и предмет и води логически до защита на издигнатата теза.

Относно Първа глава – Интерактивното обучение чрез използване на информационни технологии – нормативна и методологическа осигуреност

По същество първа глава представлява задълбочен теоретичен обзор на изследвания проблем. Изложени са резултати от направено проучване на интерактивното обучение с приложение на ИКТ в европейските страни и по света. Разгледано е състоянието в българската образователна система, свързано с използване на информационни технологии в учебния процес. Третира се реален за системата проблем, породен от нуждата на новото дигитално поколение ученици и изискванията и очакванията на техните родители за качествено ново образование, осигуряващо успешен живот и реализация в бъдеще. Тези очаквания се сблъскват с неговата да ги посрещне система, поради липсата както на материална база, така и на квалифицирани в дигитален аспект кадри. Хаотичният процес на интегриране на технологии в образователната

система и в частност – в началното училище се нуждае от системни педагогически изследвания и формулиране на конкретни практико-приложни насоки.

Изследвана е същността и е определен обема от интелектуални умения, които трябва да се формират у учениците в трети клас в съответствие с действащата към момента учебна програма по математика.

Систематизирано е значително количество информация от разнообразни литературни източници. Авторът демонстрира задълбочени познания в педагогическата област, както и умения за боравене с литературни източници.

По втора глава – Структурно-функционален модел за интерактивно обучение по математика в трети клас с използване на информационни технологии

Във втора глава е описан предложения от докторанта модел в структурен, дейностен и функционален аспект. В общ педагогически аспект са разгледани дидактически принципи, методи, средства, организационни форми. В методически план са разгледани конкретни ядра от учебната програма по математика за трети клас с акцент – прилагане на интерактивни методи на преподаване и учене, съчетани с интегриране на съвременни информационни технологии.

В резултат на проучването са анализирани редица мултимедийни уроци, достъпни в интернет-пространството, използвани от учители в цялата страна в реалната педагогическа практика.

Относно трета глава – Информационните технологии в условията на експерименталното обучение по математика в трети клас

В рамките на трета глава е представен проведения педагогически експеримент с всички, свързани с него параметри. Представени са голям набор таблици и диаграми за по-добра визуализация на получените резултати. На база представените резултати се стига до доказване на формулираната в уводната част хипотеза на научното изследване.

В заключението коректно са систематизирани резултатите от извършеното изследване и направените предложения. Формулирани са изводи и приносите на настоящия дисертационен труд.

3. Критични бележки и препоръки

3.1. Допуснати са пропуски при номерирането на фигури, диаграми и таблици в дисертационния труд. Има пропуснати или непоследователни номера, номериране на таблица като фигура и др. Част от фигурите биха могли да се обединят в една, като по този начин се окрупни илюстративния материал.

3.2. Допусната е техническа грешка при изброяване на етапите на експерименталната работа.

3.3. На места в текста е използван непрецезиран математически речник. Примерно, вместо измерване дължината на страната на квадрат е използван израза „измерване на квадрат“, което би могло да се третира като измерване на обиколка, лице, дължина на диагонал и т.н.

3.4. Онагледяването на анализиранияте мултимедийни уроци със снимков материал на места не е добре обосновано. Изображенията са малки и с недобра видимост и е нужно по-детайлно описание на демонстрирания негативен или позитивен пример.

Критичните бележки не са с принципен характер и не влияят върху качествата на труда като цяло.

4. Научни постижения

Приносите на автора Лилия Стоянова са в научно-теоретичен и практико-приложен аспект, могат да се обобщят по следния начин:

4.1. Научно-теоретични постижения

Въз основа на емпирична аргументация е разработен модел за интерактивно обучение по математика при интегриране на информационни технологии. Моделът е апробиран при обучението по математика на ученици от трети клас на началното училище.

4.2. Практико-приложни постижения

Разработени са конкретни насоки за усъвършенстване структурата на мултимедийния урок по математика. Формулирани са изисквания към съдържанието и оформлението на използваните мултимедийни презентации. Анализирани са голям брой електронни ресурси, достъпни в интернет.

Предложените приложения в електронен вид имат конкретна практическа стойност.

5. Публикации на автора по дисертационния труд

По дисертационния труд са посочени девет публикации, от които пет – самостоятелни и четири – в съавторство. Осем от публикациите са на български език, публикувани в национални издания и отразяват съществени моменти от дисертационния труд. Една от публикациите е в съавторство с научния ръководител и е публикувана в Беларус.

Авторефератът дава достатъчно добра представа за целите, обекта, предмета, съдържанието и резултатите от изследването. Отразява коректно обхвата на изследването.

Справката за приносите отразява адекватно постиженията на автора на дисертационния труд.

6. Заключение:

Дисертационният труд на Лилия Стоянова представлява задълбочено самостоятелно изследване на актуален и ясно формулиран научен проблем – интерактивните методи и приложението при обучение по математика в началното училище при интегриране на съвременни информационни технологии. Предложеният дисертационен труд съдържа научно-приложни резултати и показва, че кандидатът има задълбочени теоретични знания по темата и способност за самостоятелно научно изследване.

Предложената методическа система може успешно да се приложи в педагогическата практика. Интегрирането на технологии в учебния процес в началното училище е неизбежен процес, в хода на който от изключителна важност е очертаването на теоретична рамка и методически насоки за постигане на ефективна педагогическа работа. С настоящата разработка авторът дава своя принос в тази посока.

Авторът демонстрира възможности за успешно провеждане на самостоятелно научно изследване и правилно интерпретиране на резултатите от него.

Представената кандидатура отговаря на изискванията, посочени в Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България и Вътрешни правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Като отчитам научните постижения и достойнствата на труда, с увереност препоръчвам на научното жури да даде на г-жа Лилия Стоянова Стоянова образователната и научна степен „доктор“.

22.04.2013 г. Рецензент:

доц. д-р Румяна Папанчева